

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest omówienie postępowania w sprawie europejskiego nakazu zapłaty (ENZ) uregulowanego w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 1896/2006 z 12.12.2006 r. ustanawiającym postępowanie w sprawie europejskiego nakazu zapłaty¹. W rozporządzeniu przyjęto dwa podstawowe cele, które ma spełniać regulacja postępowania w sprawie ENZ. Pierwszym z nich jest uproszczenie, przyspieszenie i ograniczenie kosztów postępowania sądowego w sprawach transgranicznych dotyczących bezspornych roszczeń pieniężnych (art. 1 ust. 1 lit. a). Dla umotywowania tego celu rozporządzenia wskazano, iż szybkie i skuteczne odzyskiwanie zaległych długów, co do których nie ma sporów prawnych, ma dla podmiotów gospodarczych w Unii Europejskiej szczególne znaczenie, gdyż opóźnienia w płatnościach stanowią jeden z głównych powodów niewypłacalności zagrażającej istnieniu zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw i prowadzą do utraty dużej liczby miejsc pracy (pkt 6 motywów rozporządzenia). Utrudnienia w dostępie do skutecznego wymiaru sprawiedliwości w sprawach transgranicznych oraz zakłócenia na rynku wewnętrznym spowodowane brakiem równowagi w funkcjonowaniu instrumentów procesowych dostępnych wierzycielom w różnych państwach członkowskich sprawiają, że zdaniem twórców rozporządzenia konieczne jest przyjęcie przepisów wspólnotowych gwarantujących równe zasady traktowania wierzycieli i dłużników w całej UE (pkt 8 motywów rozporządzenia). Drugim celem rozporządzenia jest umożliwienie swobodnego przepływu ENZ we wszystkich państwach członkowskich poprzez określenie minimalnych standardów, których spełnienie uchyla konieczność przeprowadzenia w państwie członkowskim wykonania, jakiegokolwiek dodatkowego postępowania pośredniego poprzedzającego uznanie i wykonanie ENZ (art. 1 ust. 1 lit. b). Realizacja drugiego założenia objawia się tym, iż ENZ w państwie wykonania w zasadzie nie podlega kontroli z punktu widzenia spełnienia przesłanek uznania

¹ Dz.Urz. UE L 399 z 30.12.2006 r., s. 1.

i udzielenia *exequatur*. Na podstawie ENZ, co do zasady, bez ograniczeń może być prowadzone postępowanie egzekucyjne w pozostałych państwach członkowskich.

Celem opracowania jest omówienie postępowania w sprawie ENZ, zawartego w rozporządzeniu Nr 1896/2006, który jest pierwszym dokumentem w prawie unijnym regulującym zagadnienie dotyczące postępowania rozpoznawczego, czyli zmierzającego do wydania orzeczenia merytorycznego w sprawie.

Na wstępie wyjaśnienia wymaga okoliczność, iż postępowanie w sprawie ENZ obejmuje swym zakresem kilka rodzajów postępowań cywilnych. Mamy do czynienia zarówno z postępowaniem w sprawie wydania ENZ, jak i postępowaniem w sprawie wykonania ENZ, a także z postępowaniem związanym z wykonaniem ENZ. W ramach postępowania w sprawie wykonania ENZ wyróżnia się kilka rodzajów postępowań. Należą do nich postępowanie o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności, właściwe postępowanie egzekucyjne oraz postępowanie podziałowe. W postępowaniu związanym z wykonaniem ENZ wyszczególnić należy postępowania, które mają charakter postępowań rozpoznawczych, do których zalicza się postępowanie w sprawie odmowy wykonania ENZ oraz postępowania z powództw przeciwegzekucyjnych. Postępowania te mają, co do zasady, na celu pozbawienie ENZ wykonalności.

Postępowanie w sprawie ENZ w opracowaniu zaprezentowane jest w sposób kompleksowy zarówno z perspektywy państwa wydania ENZ, jak również państwa wykonania tego nakazu. W niniejszym opracowaniu szeroko przedstawiono zagadnienia uregulowane w rozporządzeniu Nr 1896/2006 zarówno z punktu widzenia teoretycznego (dogmatycznego), jak i z punktu widzenia praktyki stosowania rozporządzenia.

Założeniem przyjętym w niniejszym opracowaniu jest wykazanie, czy prawodawcy unijnemu udało się zrealizować określone w rozporządzeniu cele dotyczące uproszczenia, przyspieszenia oraz zmniejszenia kosztów postępowania, a także uchylecia *exequatur* (por. art. 1). W konsekwencji należy ocenić, czy rozporządzenie spełnia swoją rolę jako instrument ujednoczenia europejskiego prawa procesowego cywilnego.

Struktura niniejszego opracowania oparta jest w głównej mierze na systematyce zagadnień uregulowanych w rozporządzeniu Nr 1896/2006. W opracowaniu zawarto omówienie zagadnień ogólnych dotyczących postępowania w sprawie ENZ, następnie omówienie

procedury wydawania, doręczania oraz zaskarżenia ENZ, a także dopuszczalności stosowania elektronicznych form komunikacji w postępowaniu w sprawie ENZ. Opracowanie obejmuje również zagadnienia dotyczące postępowania wykonawczego prowadzonego w państwie wykonania, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki nadawania klauzuli wykonalności oraz środków obrony przed egzekucją, przewidzianych w rozporządzeniu lub w prawie państw członkowskich wykonania.

Rozwiązania przyjęte w rozporządzeniu Nr 1896/2006 poddawane są analizie w głównej mierze z perspektywy polskiego systemu prawnego. Ocenie podlegają w szczególności rozwiązania prawne przyjęte na podstawie rozporządzenia w polskim postępowaniu cywilnym, które mają na celu prawidłowe wykonanie postanowień rozporządzenia. Uzupełniająco wskazane są również rozwiązania prawne przyjęte na podstawie rozporządzenia w wybranych państwach członkowskich.

Omawiając postępowanie w sprawie ENZ w niniejszym opracowaniu wykorzystano różne metody badawcze (prawnicze), w tym w szczególności metodę formalno-dogmatyczną.

Całościowe omówienie regulacji postępowania w sprawie ENZ zarówno z punktu widzenia rozwiązań przyjętych w rozporządzeniu Nr 1896/2006, jak i rozwiązań przyjętych w poszczególnych państwach członkowskich w celu uzupełnienia omawianego rozporządzenia pozwala ocenić, czy regulacja ta realizuje przyjęte w niej założenia, w szczególności prowadzi do uproszczenia, przyspieszenia oraz zmniejszenia kosztów postępowania sądowego w sprawach transgranicznych.

Agata Harast

Warszawa, grudzień 2012 r.